

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Llyr Gruffydd AS
Cadeirydd, Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

13 Rhagfyr 2022

Annwyl Llyr,

Rwy'n ysgrifennu ynglŷn ag un o argymhellion y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith yn ei adroddiad ar Graffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru – 2022-23:

Argymhelliad 2. *Dylai Llywodraeth Cymru roi esboniad cynhwysfawr o'r gwaith y mae'n ei wneud i ddenu buddsoddiad preifat i dalu'r gost o gyrraedd sefyllfa Sero Net.*

Yn fy ymateb i adroddiad y Pwyllgor ar 7 Mawrth, derbyniais yr argymhelliad hwn ac ymrwymais i ddarparu diweddariad ar y cwestiwn hwn ochr yn ochr â'n datganiad cynnydd cyntaf ar ddatgarboneiddio yn ddiweddarach eleni. Mae fy swyddogion wedi paratoi'r papur sydd wedi'i atodi er mwyn gwireddu'r ymrwymiad hwn.

Gobeithio bydd y papur hwn yn dderbyniol i chi, a hoffwn ddiolch i aelodau'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith am eich adroddiad.

Yn gywir

Julie James AS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Atodiad – Sut mae Llywodraeth Cymru yn ysgogi buddsoddiad yn y sector preifat

Cyflwyniad

Amlinellodd Cymru Sero Net¹ yr amcangyfrifon diweddaraf o'r lefel o fuddsoddiad ychwanegol sydd ei angen er mwyn sicrhau sero net yng Nghymru, yn seiliedig ar ddadansoddiad gan y Pwyllgor ar y Newid yn yr Hinsawdd (CCC 2020)². Mae'r amcangyfrifon hyn yn awgrymu bod angen cynyddu buddsoddiad yn sylweddol wrth bontio i sero net dros y tymor byr, canolog a hirdymor er mwyn cyrraedd targedau allyriadau statudol yn y dyfodol.

Er bod gan y sector cyhoeddus rôl bwysig iawn i'w chwarae wrth ariannu rhywfaint o'r gwaith pontio i sero net, disgwylir i'r sector preifat wneud y rhan fwyaf o'r buddsoddiad (CCC 2020). Er enghraifft, mae'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol (OBR) (2021)³ wedi cynhyrchu senarios er mwyn rhagweld y gost o bontio i sero net i'r sector cyhoeddus yn y DU. Roedd amcangyfrif canolog y Swyddfa yn rhagdybio y byddai'r sector cyhoeddus yn talu ychydig dros 25% o'r gost hyd at 2050, gan adael i'r sector preifat dalu bron i 75% o'r gost.

Mae camau gweithredu'r Llywodraeth yn gallu cael dylanwad mawr ar lefelau buddsoddi yn y sector preifat. Gall llywodraethau sbarduno buddsoddiad yn y sector preifat mewn sawl ffordd, er enghraifft trwy lunio cymhellion (fel trethi ar lygru a chymorthdaliadau ar gyfer technoleg carbon isel), dileu rhwystrau i fuddsoddi, darparu gwybodaeth i fynd i'r afael â bylchau mewn gwybodaeth, polisiau gorchymyn a rheoli (fel rheoleiddio), a buddsoddi mewn ymchwil a datblygu er mwyn datblygu technolegau newydd a gostwng prisiau yn y dyfodol.

Mae Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith y Senedd wedi argymhell bod angen darparu crynodeb o'r gwaith y mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud i ysgogi buddsoddiad yn y sector preifat er mwyn talu'r gost o bontio i Sero Net. Er mai Llywodraeth y DU sy'n gyfrifol am lawer o'r prif ysgogiadau i ddenu buddsoddiad preifat, mae gan Lywodraeth Cymru adnoddau amrywiol i hybu a hyrwyddo buddsoddiad preifat. Mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd wedi derbyn yr argymhelliad ac isod mae'n nodi rhai enghreifftiau o sut rydym yn ysgogi buddsoddiad.

Enghreifftiau o weithredu gan Lywodraeth Cymru i ysgogi buddsoddiad yn y sector preifat.

Amaethyddiaeth

- Ym mis Ebrill 2022 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru becyn cymorth gwerth dros £227 miliwn dros y tair blynedd ariannol nesaf er mwyn cefnogi gwydnwch yr economi wledig, gan gynnwys cymorth ar gyfer busnesau fferm i ymateb i heriau newid hinsawdd. Gan ddefnyddio'r gyllideb hon, trwy becyn o **gynlluniau pontio**, mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi busnesau fferm i wella eu perfformiad amgylcheddol ac ymateb i heriau newid hinsawdd.
- Mae buddsoddiad mewn seilwaith a chymorth ar gyfer technoleg a chyfarpar newydd yn cael ei ariannu hyd at uchafswm o 40% o gostau cymwys. Felly, mae'n rhaid i fusnesau fferm ddarparu'r **arian cyfatebol** i fod yn gymwys i gael cymorth (yn yr achos hwn, ariannu 60% o gostau'r prosiect). Yn 2022, bydd ein cynlluniau yn cynnig cymorth gwerth £23m a fydd yn sbarduno gwerth £57.5m o fuddsoddiad yn y sector preifat, gan ragdybio bod y gyllideb yn cael ei defnyddio'n llawn.

¹ [Cymru Sero Net Cyllideb Garbon 2 \(2021-2025\)](#)

² [Chwchedd Cyllideb Garbon – Y Pwyllgor ar y Newid yn yr Hinsawdd \(theccc.org.uk\)](#)

³ [Adroddiad risgiau cyllidol – Gorffennaf 2021 – Y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol \(obr.uk\)](#)

- Hefyd, rydym wedi darparu cyfres o **raglenni buddsoddiad cyfatebol** eraill i gymell busnesau fferm i fuddsoddi yn eu perfformiad amgylcheddol a'i wella. Er enghraifft, mae'r **Grant Busnes i Ffermydd** (cyllid sy'n cael ei ddarparu gan Raglen Datblygu Gwledig yr UE) wedi cynorthwyo ffermydd i fuddsoddi mewn cyfarpar a pheiriannau newydd er mwyn hybu effeithlonrwydd ffermydd a lleihau allyriadau ar y fferm. Yn ogystal, mae'r Grant Cynhyrchu Cynaliadwy wedi darparu cyfraniadau tuag at fuddsoddiad cyfalaf mewn cyfarpar a pheiriannau sy'n lleihau effeithiau llygredd amaethyddol, gan ddiogelu gwaith rheoli maetholion, a hybu ansawdd y dŵr, yr aer a'r pridd.
- Hefyd, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno **rheoliadau Rheoli Llygredd Amaethyddol**⁴, ac mae'n debygol bod rhai o'r mesurau rheoleiddiedig hyn wedi arwain at leihau allyriadau ocsid nitraidd. Bydd y rheoliadau hyn yn cael eu gweithredu'n llawn erbyn mis Awst 2024, a byddant yn ysgogi ffermydd i fuddsoddi mewn seilwaith ar y fferm i leihau llygredd amaethyddol ac allyriadau ocsid nitraidd. Hefyd, bydd Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth ariannol i ffermydd ar gyfer buddsoddi mewn seilwaith ar y fferm, gan dalu 40% o fuddsoddiad cyfatebol y sector preifat, er mwyn helpu ffermydd i leihau llygredd amaethyddol.
- Mae **Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru** yn ysgogi buddsoddiad mewn **gwella iechyd anifeiliaid** yng Nghymru, gan wella effeithlonrwydd cynhyrchu a lleihau allyriadau ar ffermydd. Mae'r fframwaith yn cefnogi ymyriadau milfeddygol ataliol gan gynnwys cynllunio iechyd anifeiliaid, mesurau bioddiogelwch a brechiadau. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymhellion eraill ar gyfer buddsoddiad preifat mewn iechyd anifeiliaid, er enghraifft wrth ddylanwadu ar safonau gwarant fferm a chynnwys ystyriaethau iechyd anifeiliaid (e.e. rhaglenni dileu clefydau) yn ein grantiau cymorth a'n rhaglenni cyfnewid gwybodaeth.
- Yn olaf, mae gennym sawl cynllun sydd wedi'u dylunio i **ddarparu gwybodaeth a chynnig cymorth** i ffermydd, ac mewn sawl achos, gall hynny arwain at hybu buddsoddiad mewn meysydd sy'n lleihau allyriadau amaethyddol ar y fferm. Un enghraifft yw Cyswllt Ffermio, rhaglen fawr sy'n darparu cymorth busnes annibynnol, â chymhorthdal, wedi'i deilwra yn ymwneud â sut i sicrhau'r canlyniadau gorau gan dda byw, sydd yn ei dro yn helpu i leihau allyriadau. Yn ogystal, mae gan Cyswllt Ffermio adnodd rhyngweithiol sydd wedi'i ddatblygu i ddangos sut y gallai fferm nodweddiadol yng Nghymru fynd ati i leihau allyriadau a buddsoddi mewn arferion ffermio allyriadau isel wrth gynyddu proffidioldeb.

Defnydd tir:

- Sefydlwyd y **Gweithgor Cyllid Coetiroedd** yn dilyn argymhelliad gan ymarferiad plannu coed "archwiliad dwfn" o dan arweiniad y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd. Mae'r grŵp yn cynnwys arbenigwyr coedwigaeth, cyllid ac economeg sy'n cael eu cefnogi gan swyddogion Llywodraeth Cymru. Nod y gweithgor yw nodi modelau i hyrwyddo buddsoddiad o'r tu allan i'r Llywodraeth mewn plannu coed yng Nghymru sy'n osgoi rhoi cymunedau gwledig o dan anfantais ac amharu ar batrymau presennol perchnogaeth tir. Mae argymhellion y grŵp wedi eu cyhoeddi⁵ ac mae gwaith i'w gweithredu yn parhau. Bydd y rhan fwyaf o waith creu coetiroedd dros y 3 blynedd nesaf yn cael ei ariannu trwy gynlluniau grant Llywodraeth Cymru tra bod buddsoddiad preifat addas yn cael ei sicrhau. Fodd bynnag, bydd prosiectau peilot i brofi dulliau o fuddsoddiad preifat yn cael eu cyflwyno yn y tymor byr.

⁴ [Rheoliadau Adnoddau Dŵr \(Rheoli Llygredd Amaethyddol\) \(Cymru\) 2021: canllawiau ar gyfer ffermydd a thirfeddianwyr | LLYW. CYMRU](#)

⁵ [Gweithgor Cyllid Coetiroedd: argymhellion ar gyfer creu coetiroedd \[HTML\] | LLYW. CYMRU](#)

Adeiladau preswyl:

- Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno **Rheoliadau Adeiladu Rhan L⁶** newydd, sy'n gosod safonau gofynnol ar gyfer tai a adeiledir o'r newydd ac addasu tai. Un o ofynion y rheoliad yw gostyngiad o 37% mewn allyriadau carbon (o'i gymharu â'r safonau presennol) ar gyfer anheddau newydd o ddiwedd 2022 ymlaen. Er mwyn cydymffurfio â'r safonau gwell hyn, bydd angen i'r sector preifat hybu buddsoddiad mewn cartrefi newydd, a sicrhau manteision hirdymor trwy leihau costau gweithredu wrth wella effeithlonrwydd. Byddwn yn gwneud newidiadau eraill i'r Rheoliadau Adeiladu yn 2025, gan godi safonau er mwyn ei gwneud yn ofynnol i gartrefi newydd allyrru 75% yn llai o garbon deuocsid na chartrefi a adeiladwyd yn unol â'r gofynion presennol. Hefyd, rydym yn creu galw am gartrefi a adeiledir o'r newydd sy'n bodloni safonau effeithlonrwydd ynni ac adeiladu newydd trwy gyflwyno cynllun **Cymorth i Brynu - Cymru⁷**, gan ddarparu benthyciadau rhannu ecwiti i brynwyr cymwys cartrefi a adeiledir o'r newydd.
- Cynhaliwyd ymgynghoriad ar **Safonau Ansawdd Tai Cymru⁸ 2023** diwygiedig yn ddiweddar, a fyddai angen graddfeydd Gweithdrefn Asesu Safonol Uwch (SAP) uwch a gwelliannau effeithlonrwydd ynni mewn cartrefi cymdeithasol presennol. Mae'r safonau'n cynnig pwyslais ar egwyddorion adeiladwaith yn gyntaf, a byddent yn ceisio dod â'r holl dai cymdeithasol mor agos â phosibl at EPC A neu safon gyfatebol o fewn degawd, yn ogystal â gosod targedau eraill ar gyfer datgarboneiddio cartrefi yn y dyfodol. Mae rhywfaint o arian cyhoeddus ar gael i gynorthwyo Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig i fodloni'r safonau newydd hyn, ond bydd angen buddsoddiad preifat sylweddol gan landlordiaid a sefydliadau ariannol hefyd. Mae ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu hystyried ar hyn o bryd ac mae'n bosibl y bydd ffurf derfynol y safon yn cael ei haddasu o ganlyniad i'r adborth hwn.
- Mae'r **Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio⁹** yn darparu cyllid i gynorthwyo Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig ac awdurdodau lleol sydd â stoc dai i ôl-osod tai cymdeithasol trwy ariannu buddsoddiadau ôl-osod yn rhannol. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu £70m yn ystod y tymor llywodraethu hwn, ac mae £150m arall wedi'i gynllunio dros weddill y tymor, gan ddenu lefelau sylweddol o fuddsoddiad preifat hefyd. Yn ystod y flwyddyn ariannol hon, rydym yn gobeithio cynnig cymorth grant i bob Landlord Cymdeithasol Cofrestredig trwy ddull sy'n cael ei ariannu gan fformiwla, ac rydym yn gobeithio ehangu ORP i'r sector rhentu preifat yn y dyfodol.

Diwydiant a Busnes:

- Mae **Cynllun Masnachu Allyriadau'r DU (UK ETS)** yn gynllun 'cario a masnachu', a'r rhai sy'n cyfrannu ato yw'r allyrwyr carbon mwyaf (diwydiant trwm, generaduron sy'n rhedeg ar nwy a hedfanaeth). Mae'n mabwysiadu egwyddor 'y llygrwr sy'n talu', lle mae'n rhaid i gyfranogwyr ildio lwfans ar gyfer pob tunnell o allyriadau carbon sy'n cael eu hallyrru. Mae'r cynllun yn gweithio trwy osod terfyn ar gyfanswm yr allyriadau nwyon tŷ gwyr sy'n cael eu caniatáu gan holl gyfranogwyr cynllun y DU. Mae'r terfyn yn lleihau dros amser er mwyn helpu i leihau cyfanswm yr allyriadau. Mae'r terfyn yn cael ei drosi'n lwfansau allyriadau masnachadwy, gan roi'r hawl i ddeiliaid allyrru un dunnell gyfwerth â CO₂ fesul lwfans. Trwy gymhwyso pris carbon a chaniatáu masnachu, lle mae cyfranogwyr yn gallu buddsoddi i ddatgarboneiddio am lai o gost na phrynu lwfansau, byddant yn

⁶ [Canllawiau ar y rheoliadau adeiladu: rhan L \(arbed tanwydd ac ynni\) | LLYW. CYMRU](#)

⁷ [Cymorth i Brynu – Cymru | LLYW. CYMRU](#)

⁸ [Safon ansawdd tai Cymru | LLYW. CYMRU](#)

⁹ [Y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio | LLYW. CYMRU](#)

gwneud hynny. Mae hyn yn sicrhau bod y broses o ddatgarboneiddio yn cael ei gwireddu am y gost isaf ar draws yr holl gynllun.

- Mae Llywodraeth Cymru yn cyflwyno **Gweithdai Cynaliadwyedd a Datgarboneiddio** di-dâl **sydd wedi'u teilwra i'r Diwydiant Bwyd a Diod**. Mae busnesau sydd wedi mynychu'r Cwrs Cynaliadwyedd hefyd yn gymwys i wneud cais am gyllid hyd at £15,000 i gwblhau astudiaethau dichonoldeb er mwyn archwilio'r atebion gorau ar gyfer eu busnes penodol i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr. Trwy ddarparu'r cymorth hwn, bydd gan fusnesau ddealltwriaeth well o'r buddsoddiadau maen nhw'n gallu eu gwneud i leihau allyriadau, gan sicrhau'r proffidioldeb mwyaf.
- Ar ôl cyhoeddi **gweledigaeth gyffredin ar gyfer y Sector Manwerthu**¹⁰, rydym yn cydgynhyrchu Cynllun Cyflawni gyda'n Fforwm Manwerthu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o undebau llafur a sefydliadau eraill sy'n cynrychioli busnesau. Y bwriad yw sicrhau bod y Cynllun Cyflawni yn canolbwyntio ar sawl maes allweddol, gan gynnwys Datgarboneiddio. Bydd y cynllun hwn a'r broses ymgysylltu yn darparu cyngor ac yn hyrwyddo buddsoddiad effeithiol mewn mesurau sy'n arwain at leihau defnydd ynni ac allyriadau nwyon tŷ gwydr.
- Mae **Diwydiant Sero Net Cymru (NZIWW)**¹¹ yn endid newydd sydd wedi'i greu i sicrhau cydweithio hanfodol rhwng diwydiannau, y byd academiaidd a'r llywodraeth sydd ei angen ar y daith tuag at sero net. Bydd NZIWW yn canolbwyntio ar dde Cymru i ddechrau trwy ddarparu llywodraethiant i Glwstwr Diwydiannol De Cymru (SWIC) ond bydd yn gallu ehangu i gynnwys canolbarth a gogledd Cymru rywbryd yn y dyfodol, ar sail gofyniad y diwydiant. Bydd NZIWW yn gweithio gyda grŵp presennol o ddeugain o bartneriaid busnes ac academiaidd sy'n gweithredu mewn ystod eang o ddiwydiannau ynni-ddwys i'w helpu i sicrhau Sero Net. Bydd hyn yn cynnwys galluogi'r diwydiant i archwilio cyfleoedd newydd ar gyfer twf economaidd trwy ddod yn arweinydd byd-eang ym maes gweithgynhyrchu carbon isel – gan ddatblygu cryfderau presennol Cymru; Helpu i ddatblygu Economi Gylchol yng Nghymru yn y dyfodol; Ysgogi ac angori buddsoddiadau newydd i greu a chadw swyddi sgiliau uchel; Ymgysylltu â rhanddeiliaid i gefnogi buddsoddiad cyhoeddus a phreifat.
- Mae'r **Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu**¹² yn sbarduno dull mwy cydweithredol o gynorthwyo'r sector gweithgynhyrchu i ymateb i heriau mawr fel newid yn yr hinsawdd a'r angen i ddatgarboneiddio. Mae'n hyrwyddo arferion gorau ac yn cynorthwyo diwydiant gydag ystod o weithgareddau i ymgorffori a buddsoddi mewn technolegau diwydiant 4.0 i fod yn fwy effeithlon a lleihau eu defnydd o garbon.
- Mae **Cronfa Dyfodol yr Economi** yn cyfuno nifer o ffrydiau ariannu presennol er mwyn cynorthwyo busnesau i fuddsoddi yn un o'r pum Maes Gweithredu (a amlinellir yn y Cynllun Gweithredu ar yr Economi), ac un ohonynt yw datgarboneiddio.¹ Bydd y gronfa yn cynorthwyo busnesau i fuddsoddi mewn meysydd a fydd yn sbarduno'r broses o bontio i sero net, megis technolegau newydd sy'n lleihau ôl troed carbon nwyddau a gwasanaethau, ac yn buddsoddi mewn ymchwil a datblygu ar gyfer technolegau neu danwyddau carbon isel newydd.
- Cyhoeddwyd adroddiad ar **Rwydwaith Casglu, Defnyddio a Storio Carbon i Gymru**¹³ ym mis Hydref 2021, ochr yn ochr ag adroddiad atodol¹⁴ ym mis Mehefin 2022. Mae'r

¹⁰ [Gweledigaeth strategol a rennir ar gyfer y sector manwerthu \[HTML\] | LLYW. CYMRU](#)

¹¹ [Sefydlu Diwydiant Sero Net Cymru i gefnogi datgarboneiddio diwydiant Cymru | LLYW. CYMRU](#)

¹² [Datganiad Ysgrifenedig: Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu i Gymru \(25 Chwefror 2021\) | LLYW. CYMRU](#)

¹³ [Rhwydwaith casglu, defnyddio a storio carbon i Gymru: adrodd | LLYW. CYMRU](#)

¹⁴ [Dadansoddiad sensitifrwydd strategaeth dal, defnyddio a storio carbon \(CCUS\): adroddiad atodol | LLYW. CYMRU](#)

adroddiadau hyn yn dangos bod y Rhwydwaith yn opsiwn technegol ymarferol i gynorthwyo Cymru i gyrraedd y targed Sero Net. Wedi cyhoeddi'r adroddiad diweddaraf, rydym yn ystyried y camau gweithredu a'r argymhellion, yn ogystal ag ymgysylltu â rhanddeiliaid diwydiannol ar y camau nesaf, gan gynnwys ystyried y seilwaith posib sydd ei angen i ddefnyddio'r dechnoleg yng Nghymru.

Trafnidiaeth:

- Er mwyn cymell y defnydd o gerbydau trydan yng Nghymru, a buddsoddiad ynddynt, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i ddarparu rhwydwaith o **fannau gwefru cerbydau trydan** ar y rhwydwaith cefnffordd strategol bob 20 milltir ledled Cymru erbyn 2025, a bydd yn sicrhau bod o leiaf un man gwefru sy'n hygyrch i'r cyhoedd ar gyfer pob 7 - 11 o geir a faniau trydan yng Nghymru.
- Hefyd, rydym wedi ymrwmo i ddarparu **fflyd o dacsis a llogi preifat heb unrhyw allyriadau pibellau egsôst erbyn 2028**. Er mai'r fflyd llogi preifat a fydd yn gyfrifol am y rhan fwyaf o'r buddsoddiad, bydd Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r newid hwn mewn sawl ffordd, er enghraifft trwy gynnal cynllun 'profi cyn prynu', datblygu cynllun prydles ategol ar gyfer gyrwyr sydd â mynediad cyfyngedig at gyllid, a darparu cymhellion ariannol eraill fel grantiau cyfalaf, benthyciadau a pheccynnau cymorth er mwyn cymell buddsoddiad mewn cerbydau hygyrch i gadeiriau olwyn heb unrhyw allyriadau.
- Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno targedau ar gyfer **fflyd o fysiau allyriadau sero** erbyn 2028 - 2035, gyda'r 50% o fysiau gwasanaeth sy'n achosi'r llygredd mwyaf yn cael eu disodli gan fysiau allyriadau sero erbyn 2028. Byddwn yn cefnogi'r newid hwn, er enghraifft trwy ddarparu arian trwy'r Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau, ond bydd angen buddsoddiad preifat sylweddol hefyd i ddatgarboneiddio'r fflyd o fysiau.
- Yn unol â'n cymhwysedd, byddwn yn treialu technolegau newydd ar gyfer **cerbydau nwyddau trwm allyriadau sero**, gan ddefnyddio'r cymhellion ariannol sydd ar gael gan Lywodraeth y DU. Hefyd, byddwn yn cefnogi'r gwaith arloesi hwn trwy gysylltu treialon ar gyfer technolegau newydd â chyfleoedd sy'n cael eu datblygu ar gyfer cynhyrchu ynni glân, fel Hwb Hydrogen Caergybi.

Cynhyrchu trydan a gwres:

- Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu'r gwaith o **ddatblygu cynlluniau ledled Cymru, ar lefelau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol**¹⁵ i amlinellu'r newidiadau sydd eu hangen i ddatgarboneiddio'r system ynni, ym meysydd pŵer, gwres a thrafnidiaeth. Bydd y cynlluniau hyn yn darparu tystiolaeth a fydd yn cynhyrchu prosiectau amrywiol ac yn ychwanegu hyder ar gyfer buddsoddwyr. Byddant yn galluogi rhanbarthau ac awdurdodau lleol i ddatblygu partneriaethau gyda'r sector preifat i fuddsoddi yn y prosiectau hyn. Mae'r pedair strategaeth ynni ranbarthol wedi amlinellu amcangyfrif o lefel y buddsoddiad sydd ei angen dan eu cynlluniau hyd at 2035.
- Ers mis Ebrill 2019, mae **pwerau cydsynio** Gweinidogion Cymru wedi eu hymestyn o'r terfyn uchaf o 50MW ar y tir i 350MW ar y tir ac ar y môr (heb gynnwys gwynt ar y tir - mae cydsyniad ar gyfer hynny eisoes wedi'i ddatganoli). Byddwn yn parhau i gynyddu datblygiadau ynni adnewyddadwy trwy ein cyfundrefn gynllunio oddi mewn i fframwaith Cymru'r Dyfodol, a byddwn yn gwella ac uno'r broses gydsynio ar gyfer prosiectau cynhyrchu ynni yng Nghymru er mwyn darparu trefn gydsynio gyflymach a mwy cymesur ar gyfer y seilwaith ynni.

¹⁵Gellir gweld cynlluniau datblygu yma: [Ynni carbon isel | Is-bwnc | LLYW. CYMRU](#)

- Mae llawer o'r pwerau a'r mecanweithiau ariannol ar gyfer lleihau allyriadau yn y sector ynni yn eiddo i Lywodraeth y Deyrnas Unedig. Y prif rwystr i ddefnyddio ynni adnewyddadwy yng Nghymru (a gweddill y DU) yw diffyg llwybr cyson a rhagweladwy i'r farchnad. Felly, rydym yn gofyn i Lywodraeth y DU am ddull gweithredu hirdymor sy'n cefnogi ystod eang o dechnolegau adnewyddadwy, gan greu marchnad gynaliadwy ar gyfer yr ystod eang o dechnolegau gwres carbon isel.

Y sector cyhoeddus:

- Mae Datgarboneiddio'r Sector Cyhoeddus yn darparu cymorth technegol ac ariannol i sefydliadau ledled sector cyhoeddus Cymru. Nod y cymorth hwn yw helpu'r sector cyhoeddus i ddatgarboneiddio a gwireddu'r uchelgais cyfunol o sicrhau sector cyhoeddus sero net erbyn 2030. Mae prosiectau'n cael eu hariannu a'u had-dalu o gynilion/refeniw blynyddol o'r buddsoddiad. Dyma ddwy enghraifft o brosiectau a gafodd eu hariannu gan y cymorth hwn: 1) Derbyniodd ysgolion Sir y Fflint £59,022 ar gyfer goleuadau LED mewn 4 safle, 2) Derbyniodd Bwrdd Iechyd Bae Abertawe £3.3m ar gyfer paneli solar ffotovoltaig a batri storio. Tra bod y prosiectau hyn yn cael eu hariannu gan gyllid cyhoeddus, maen nhw'n cael eu darparu gan y sector preifat, gan helpu i ddatblygu'r gadwyn gyflenwi a datblygu sgiliau angenrheidiol i hwyluso prosiectau datgarboneiddio yn y dyfodol.

Trawsbynciol

- Lansiodd **Cronfa'r Economi Gylchol**¹⁶ ym mis Ebrill 2019 fel cynllun buddsoddi cyfalaf 3 blynedd, £6.5m i helpu Cymru i symud tuag at Economi Gylchol a hybu buddsoddiad preifat mewn prosesau gweithgynhyrchu sy'n defnyddio adnoddau yn effeithlon. Darparwyd y gronfa gan WRAP Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Mae Cronfa'r Economi Gylchol yn cefnogi buddsoddiad mewn prosesau gweithgynhyrchu yng Nghymru er mwyn cynyddu'r defnydd o gynnwys wedi'i ailgylchu a'i aildefnyddio mewn cynhyrchion neu gydrannau, neu ymestyn oes cynhyrchion/deunyddiau drwy baratoi ar gyfer gweithgareddau aildefnyddio, adnewyddu neu ail-weithgynhyrchu. Roedd cyllid ar gael o £25,000 i £200,000 ar uchafswm cyfradd ymyrraeth o 60%, neu o £200,000 i £750,000 ar gyfradd ymyrraeth o 35% i 70% o gyfanswm y costau cyfalaf. Yn ôl gwaith ymchwil WRAP, dros y 3 blynedd ddiwethaf mae Cronfa'r Economi Gylchol wedi sicrhau arbedion allyriadau sylweddol trwy ddefnyddio adnoddau yn fwy effeithlon, ac mae wedi hybu proffidioldeb gweithgynhyrchwyr ac wedi sbarduno buddsoddiad y sector preifat mewn dulliau cynhyrchu sy'n defnyddio adnoddau yn fwy effeithlon. Byddwn yn parhau i gwmpasu opsiynau ar gyfer cyfeiriad y gronfa yn y dyfodol, y tu hwnt i'r cynllun peilot 3 blynedd.
- Fel corff hyd braich Llywodraeth Cymru, mae **Banc Datblygu Cymru** yn darparu benthyciadau ac yn gwneud buddsoddiadau ecwiti mewn busnesau gwerth rhwng £1,000 a £10m o gronfeydd amrywiol sy'n cefnogi gweithgareddau datgarboneiddio. Wrth wneud hyn, mae'n cyd-fuddsoddi ochr yn ochr ag arianwyr y sector preifat. Gall buddsoddiadau Banc Datblygu Cymru gwmpasu holl anghenion busnes o gyfalaf gweithio tymor byr (benthyciadau hyd at 12 mis) i fenthyciadau cyfalaf tymor estynedig mwy hirdymor (6 i 15 mlynedd). Bydd hyn yn cynnwys darparu cyllid i fusnesau sy'n gwneud buddsoddiadau gwariant cyfalaf o unrhyw fath. Fodd bynnag, bydd yn cynnwys cyllid i ddatgarboneiddio eu busnesau hefyd. Felly, er enghraifft, os oedd angen £1m ar fusnes ar gyfer insiwleiddio, goleuadau LED newydd neu system pwmp gwres newydd, gall Banc Datblygu Cymru ddarparu £600,000 a gall banc ar y stryd fawr ddarparu'r £400,000 arall. Yn 2021/22,

¹⁶ [Lansio'r Gronfa Economi Gylchol, gwerth £6.5m, i gynyddu'r defnydd o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu | LLYW. CYMRU, y Gronfa Economi Gylchol | WRAP \(wrapcymru.org.uk\)](#)

buddsoddodd Banc Datblygu Cymru £109m mewn busnesau, a llwyddodd i ddenu £64m o fuddsoddiad y sector preifat hefyd (nid yw dadansoddiad o faint o'r buddsoddiad hwn a oedd yn gysylltiedig â'r newid i sero net ar gael, ond bydd yn ymchwilio i ddulliau posibl o gasglu gwybodaeth o'r fath yn y dyfodol). Yn ei gynllun corfforaethol¹⁷ 5 mlynedd, a gyhoeddwyd yn ddiweddar, y targed yw buddsoddi £651m mewn busnesau, a denu £651m o fuddsoddiad gan y sector preifat - bydd cyfran gynyddol o'r buddsoddiad hwn yn cyfrannu at y newid i sero net. Hefyd, mae Banc Datblygu Cymru yn datblygu cynhyrchion datgarboneiddio newydd penodol i'w lansio ar y farchnad o 2023/24. Mae'r cynhyrchion hyn yn cynnwys Benthyciadau Gwyrdd a Chymhellion ar gyfer Busnesau a benthyciadau ôl-osod tai ar gyfer y farchnad perchen-feddiannydd.

Mae'r uchod yn cyflwyno trosolwg o enghreifftiau ar draws y sectorau allyriadau gwahanol. Dros Gyllideb Garbon 2 (2021-2025) a 3 (2026-2030), byddwn yn parhau i chwilio am gyfleoedd i ddenu buddsoddiad ac yn gofyn i Lywodraeth y DU ac eraill weithio gyda ni i wneud hynny.

¹⁷ Cynllun corfforaethol [Banc Datblygu Cymru](#)